

Innspill til Etikkrådets Arbeid

I forbindelse med etikkrådets NGO-møte 26.09.19 ønsker vi å komme med et skriftlig innspill til rådet.

Vårt utgangspunkt er at SPU er en investor som har ufattelig mye makt internasjonalt. Hva SPU er investert i, eller *ikke* investert i, gir tydelige signaler til hele økonomien om hva som er gode investeringsobjekter og ikke. Med en slik makt kommer også et stort ansvar. Vi er stolt over at SPU har etiske retningslinjer, og at vi har et eget etikkråd som gir gode vurderinger av selskapene vi er investert i. Men vi har fortsatt flere innspill og innvendinger som vi gjerne vil adressere.

Investeringer i våpenindustrien:

I retningslinjene for SPU er det tydelig at det ikke skal investeres i selskaper som “produserer våpen som ved normal anvendelse bryter med grunnleggende humanitære prinsipper”. Fra Etikkrådets årsrapport presiseres det at alle våpen i anvendelse bryter med grunnleggende humanitære prinsipper, og at vurderingen av dette leddet er basert på intensjonen bak våpenprodusentene.

Vi i Changemaker mener at SPU sine investeringer i våpenprodusenter som et minimum bør være i tråd med regelverket vi har for eget salg av slike varer. I dag er dette ikke tilfelle. Et eksempel på dette er Amerikanske Raytheon. Raytheon har en samarbeidsavtale med Saudi-Arabia, og produserer blant annet bomber. Noen av disse bombene vet vi at er blitt brukt av den Saudi-ledede koalisjonen til å bombe en begravelse i Jemen hvor mer enn 140 mennesker mistet livet.

Dette er bare ett eksempel. I en rapport som Changemaker, og en rekke andre organisasjoner har fått skrevet kommer det frem at SPU investerer i ca halvparten av verdens 100 største våpenselskaper hvorav flere av disse selger til aktive konfliktsoner.

Etikkrådet bør dermed anbefale SPU å utelukke investeringer i våpenselskaper basert på (1) atferdskriteriet: flere av selskapene medvirker til menneskerettsbrudd; og (2) risikobasert nedsalg: fordi de undergraver bærekraftig økonomisk utvikling på sikt

Changemaker anmoder derfor etikkrådet å utelukke alle våpenselskaper, og at SPU trekker sine investeringer.

Klimakriteriet

Fra årsrapporten 2018 er det positivt at klima- og miljøkriteriet er et fokusområde for etikkrådets arbeid. Det er likevel påfallende at det ikke har vært noen utelukkelse basert på punkt 3 d) om klimaødeleggelser siden etikkrådets kriterier trådte i kraft i 2015.

Det fremkommer fra årsrapporten at det er uenigheter om hvordan kriteriet skal tolkes, men at dette har satt en stopper for all utelukkelse ser vi som kritisk.

SPU er i dag investert i selskaper som Exxon Mobil, Petroles Mexicanos og Gazprom, og dette er bare noen av flere selskaper med ekstremt store klimagassutslipp. I følge Carbon Disclosure Project (CDP) står de tre nevnte selskapene alene for 7.8% av verdens klimagassutslipp i perioden 1988-2015. Vi i Changemaker har problemer med å forstå hvordan slike selskaper *ikke* kan dekkes av dette kriteriet, selv med uenigheter om øvrig tolkning. Det kommer også frem av årsmeldingen at det er utslipp som skal ligge til grunn for forståelsen av kriteriet. Dermed burde selskaper som dette klart være innenfor kriteriets tolkningsområde.

Videre vil vi legge til at det danske svaret på SPU, MP pension nylig solgte seg ut av ti av verdens største oljeselskaper, deriblant Equinor. Hovedargumentet for dette er at slike selskaper ikke vil være lønnsomme i fremtiden da de ikke er i tråd med Paris-avtalen. Vi i Changemaker stiller oss derfor spørsmålet hvorfor utelukkes ikke disse selskapene da det foreligger flere gode grunner til dette?

Tekstilprodusenter og leverandørkjeder

Etikkrådets fokus på, og undersøkelser av tekstilprodusenter er et godt initiativ. Tekstilindustrien er sårbar både med tanke på menneskerettighetsbrudd og miljøødeleggelser. På samme tid er det viktig at etikkrådet ikke bare undersøker produsentene, men også undersøker leverandørkjedene der SPU er investert. Som etikkrådet selv presiserer i sin årsrapport er de fleste tekstilselskapene i porteføljen kjøpere, ikke produsenter.

Changemaker mener videre at alle selskaper har et ansvar for å kartlegge deres leverandørkjeder og identifisere risikoer for menneskerettighetsbrudd og miljøødeleggelser. Vi mener videre at det er viktig at Etikkrådet arbeider for at selskapene som SPU er investert i gjennomfører grundige aktsomhetsvurderinger og kartlegger risiko i hele leverandørkjeden.

Videre anmoder vi rådet å gjennomføre lignende undersøkelser i andre risikable industrier (bransjer?)

Privatisering av vann

I følge ØSK-konvensjonen er tilgang til vann en menneskerett, og en essensiell del av god helse og mulighet for økonomisk utvikling. Privatisering av vann gir selskaper mulighet til å kjøpe opp vannressurser og få bruksrett på dem. Dette medfører at lokalbefolkning mister tilgang på vannkilder, og muliggjør rovdrift på ressursene og forurensning innsjøer og elver.

SPU eier aksjer for milliarder av kroner i selskaper som utnytter vannressurser i lav- og mellominntektsland. Nestlé er et av flere selskaper som utnytter privatiserte vannressurser i lav- og mellominntektsland, og vi mener at SPU må trekke sine investeringer i slike selskaper.

Changemaker mener at slike selskaper må utelukkes under §3 f) *andre særlige grove brudd på grunnleggende etiske normer.*

Investeringer i skatteparadis

IMF har estimert at den årlige kapitalflukten i verden er på 600 milliarder dollar. Dette er penger som burde vært brukt på utbedring av velferdstjenester, men som havner på hemmelige bankkontoer i skatteparadis. Dette er et globalt problem, og problemet er økende.

I dag investeres 20 prosent av SPU sin portefølje via skatteparadis. Det investeres direkte gjennom SPU sine datterselskaper i skatteparadis som Delaware og Luxembourg, og indirekte i selskaper som benytter skatteparadis. Dette er problematisk ettersom SPU sine investeringer gjennom skatteparadis er med på å legitimere bruken av skatteparadis.

Changemaker mener at SPU må trekke ut sine investeringer både direkte, og indirekte i skatteparadis for å tydelig signalisere at dette er en praksis som vi tar avstand fra.

Etikk fremfor Profit

Changemaker ønsker til sist et økt fokus på etikk i SPU generelt. De etiske hensynene må alltid trumfe de økonomiske, og vi ønsker oss et etikkråd der etikkrådet kan gjøre uavhengige vurderinger av de etiske forpliktelsene, uten å bli stoppet av veto fra Norges Bank.

Med dette ønsker vi dere lykke til videre med det viktige arbeidet dere gjør!

Mvh

Embla Regine Mathisen
Leder, Changemaker

Postboks 7100 St. Olavs Plass, 0130 Oslo
Besøksadresse: Bernhard Getz Gate 3, 0165, Oslo

Organisasjonsnummer: 918 982 728
post@changemaker.no
changemaker.no

Changemaker er Kirkens Nødhjelp sin ungdomsorganisasjon